

[Artículo anterior](#)[Artículo siguiente](#)*Rango del artículo* | *6 ene 2013* | *La Vanguardia (Català)* | *Florentino Rodao**F. RODAO, professor de la Universitat Complutense de Madrid, prepara una monografia sobre la coincidència de les guerres civils espanyola i el conflicte entre la Xina i el Japó*

Pecat franquista a Nanking

La diplomàcia insurgent espanyola es va empenyorar a fons el 1937 per aconseguir el reconeixement del Japó

PACTE XINA-URSS Els franquistes van veure un enemic comú amb el Japó i van voler aprofitar-ho ALS AMBAIXADORS DE L'EIX Tòquio va suggerir acceptar Franco a canvi de reconèixer el Manxukuo

La guerra sinojaponesa, que va esclatar al juliol del 1937, no va ser un fet aïllat. La guerra civil espanyola havia començat tot just un any abans i el gastat esquema antifeixisme-anticomunisme que va promoure va ser també utilitzat per interpretar la invasió japonesa de la Xina. Des que el 1931 va esclatar l'incident de Manxúria, Tòquio estava realitzant, en realitat, una expansió imperial una mica tardana, però el conflicte espanyol ja li havia servit per proveir aquesta interpretació i el novembre del 1936 el primer ministre, Koki Hirota, havia firmat el pacte Anti-Comintern amb l'Alemanya de Hitler per evitar la presumpta expansió del comunisme internacional culpant-lo entre altres mals, sens dubte, de l'esclat del conflicte espanyol.

CARLOS BARRIA / REUTERS

La negació. Esquelets de víctimes de Nanquín al museu que la Xina els ha dedicat. La xifra de víctimes varia segons les fonts; el Japó arriba a negar que hi hagués una matança

La firma d'un pacte de no agressió entre la Xina i la Unió Soviètica al mes següent de l'esclat de la guerra, a més, confirmava l'existència d'un enemic comú amb els japonesos i els franquistes van voler aprofitar-ho. Així, quan el Ministeri d'Exteriors del nou govern japonès dirigit per Fumimaro Konoe va proposar de reconèixer els drets de bel·ligerència als franquistes, a aquests els va semblar poc.

Salamanca, la capital rebel on funcionava el gabinet diplomàtic franquista, va donar ordres diferents del representant que tenien allà, Francisco José del Castillo: aconseguir el reconeixement diplomàtic. Aquest atreviment va contrariar Hirota, l'ex-primer ministre que ara ocupava la cartera d'Exteriors, promotor inicialment de l'expansió nipona a la Xina però temorós també del creixent poder dels militars, que amb les

victòries als fronts de batalla estaven desbocats i menyspreaven cada vegada més el paper de la diplomàcia. Així, durant diversos mesos, Hirota va anar presentant diverses excuses per evitar reconèixer diplomàticament els franquistes (informes jurídics que negaven tal possibilitat en tant no s'ocupés el territori complet, possibles atacs a vaixells japonesos per la Mediterrània, etcètera) mentre els favorables al reconeixement franquista els anaven esquivant, fins al punt que fins i tot el Consell de Ministres ho va aprovar en principi, és a dir, sense concretar el com i el quan. Aquest tema tan secundari es va convertir, de fet, en una de les pedres angulars de les discussions entre militaristes i la generació de joves funcionaris expansionistes davant els qui pensaven a més llarg termini i temien les conseqüències ulteriors de les conquestes militars, especialment al Ministeri d'Exteriors i en l'entorn de l'emperador Hirohito, com el propi Castillo va assenyalar.

El 5 de novembre, durant la celebració per l'adhesió de la Itàlia feixista al pacte Anti-Comintern, el ministre Hirota va revelar una nova trapa per al reconeixement de Franco. Va suggerir als ambaixadors de l'Eix que el Japó podria reconèixer diplomàticament Franco a canvi del reconeixement del Manxukuo, l'Estat artificial creat el 1932 en una part dels territoris conquerits, amb l'antic emperador Pu-Yi com a Cap d'Estat. Era un salt qualitatiu, no només perquè Hirota buscava una compensació, sinó perquè va fer aflorar la principal frustració diplomàtica nipona de la dècada. La invasió de Manxúria havia provocat la sortida dels òrgans centrals de la Societat de Nacions i el Manxukuo tot just havia estat reconegut per El Salvador i el Vaticà (indirectament), a més d'ells mateixos.

El possible reconeixement franquista, a part, suposava un regust addicional per als nipons, perquè Espanya havia estat la més acèrrima defensora dels drets xinesos en la Societat de Nacions, fins al punt que Salvador de Madariaga, que n'era el representant, s'havia guanyat el sobrenom de Don Quixot de la Manxúria. No sembla que Hirota comptés amb la disposició franquista a reconèixer el Manxukuo, però la sorpresa va arribar al cap de tres dies, quan Castillo, en rebre oficialment aquesta proposta de quid pro quo, va informar de la disposició favorable de Salamanca i va presentar un aide-memoire o recordatori oficial que l'autoritzava a negociar l'acord.

Els perplexos nipons només van saber demanar en el moment la confirmació oficial del seu estatus per mitjà d'un país reconegut (Itàlia), i dos dies després Hirota va proposar que l'anunci del reconeixement es fes a Berlín, al·legant que allà hi havia un representant franquista oficial. L'aposta franquista sobrepassava de nou l'àmbit bilateral i comprometia nous actors, Alemanya i Itàlia. A més, era un assumpte difícil perquè Roma i Berlín eren els dos règims més perjudicats per la guerra sinojaponesa, ja que tenien excel·lents relacions amb tots dos.

Els nacionalistes xinesos de Jiang Jieshi simpatitzaven amb els totalitarismes europeus i no només hi havia tendències que n'admiraven obertament els èxits sinó que Alemanya i Itàlia eren els principals suports en l'àmbit militar, tant com a subministradors d'armament com a assessors militars. Les dificultats per definir clarament la postura eren conegudes, en especial per a Alemanya, que aquells mesos vivia també les disputes més esmolades entre la diplomàcia professional i la nazi, dirigida per Joachim von Ribbentrop, i Hirota va aconseguir paralitzar per unes setmanes els impulsos espanyols.

Itàlia el va desbloquejar. La seva diplomàcia va aconseguir l'enèsima frustració de la Societat de Nacions, en fer fracassar la Conferència de Brussel·les (o Conferència de les Nou Potències), convocada amb la finalitat de buscar una solució conjunta a la invasió de la Xina. Tant Tòquio com Berlín havien refusat participar-hi, però la diplomàcia italiana va saber embolicar les discussions com per evitar compromi-

Impreso y distribuido por NewspaperDirect | www.newspaperdirect.com, US/Can: 1.877.980.4040, Intern: 800.6364.6364 | Derechos de reproducción y protegido por la ley.

[Artículo anterior](#)

[Artículo siguiente](#)